REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare *nr. 30.*
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de *Dumineca* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Dumineca* 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 corone. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 86. Brașov, Miercurĭ-Joi 18 Aprilie (1 Maiŭ). 1902.

Probă de forță.

„Cestiunea naționalitățilorr nu este decât o probă de putere reciprocă între Maghiarĭ și între celelalte naționalitățĭ“. Acésta a afirmat'o deputatul kossuthist Krasznay cu ocasiunea pătimașei discusiunĭ, ce s'a încins în ședința de Sâmbătă a camerei ungare cu privire la cestiunea dreptului de limbă, sulevată din partea deputatului slovac Francisc Veselovsky.

O discuțiune acésta cum numai în parlamentul ungar póte fi posibilă, discusiune ce se póte caracterisa cu cuvintele: brutalisarea celor slabĭ.

A fost vorba în ședința amintită de budgetul ministeriului de justiție și în special despre „administrația centrală“ dela acest resort. Slovacul Veselovsky, a întrebuințat ocasiunea de a accentua dreptul ce-l au după lege naționalitățile de a-se folosi de limba lor maternă înaintea tribunalelor. El pretinde libertate de limbă declarând. că nu póte vota budgetul, fiind-că limba poporului sĕu e esclusă dela tribunale.

A mai făcut Veselovsky și o altă declarare, ḑicênd, cu drept cuvênt, că parlamentul nu e maghiar, ci este al Ungariei, deóre-ce naționalitățile formézá majoritatea poporațiunei din tótă țéra.

Cuvintele lui Veselovsky au produs ceea-ce numesce nesăbuitul „P. Lloyd“ „indignarea întregei camere din causa atacurilor asupra superiorității poporului maghiar și a limbei maghiare“.

Scenele de felul acesta, ca adecă sĕ fie brutal insultațĭ, batjocurițĭ și terorisațĭ deputații sașĭ și slovacĭ și sĕ fie chemațĭ la ordine de către presidiu pentru nisce afirmărĭ obiective, ce nu se pot rĕsturna cu argumente și sĕ fie chemațĭ la ordine fără ca dênșii sĕ fi comis nicĭ un inconvenient contra parlamentarismului séu contra vre-unei persóne, nu se mai pomenesc, cum am ḑis, nicĭ într'un parlament din lume. N'a ajuns parlamentarismul nicăirĭ la atâta decadență morală, ca libertatea cuvêntului sĕ fie sugrumată cu puterea de către cei mai tarĭ, în ḑiua mare și fără de nicĭ o sfiélă.

Injuriile, ce i-s'au aruncat în față de catră șoviniștii înfuriațĭ deputatului slovac, nu sunt nouĕ. Le-am auḑit și le auḑim nu numai în parlament ci în tóte unghiurile și pe tóte potecele, unde cetățenii de a doua mână se întêlnesc cu protipendații maghiarismului violent.

Incă înainte cu ḑecĭ de anĭ aceștia ne trimeteau peste graniță décă reclamam drepturile nóstre. Și Krasznay cu soții lui le-a spus'o acum și în dietă Slovacilor că, décă nu le place în „statul național maghiar“, n'au decât sĕ se care de aicĭ, la care obraznicie le-a rĕspuns destul de îndesat Veselovsky, constatând, că Slovacii sunt un popor băstinaș stabilit aicĭ încă dinainte de venirea Maghiarilor.

Acuma nu i-au mai putut replica cei din stânga estremă, decât întorcêndu-șĭ mânia asupra „agitatorilor“ și strigênd, ca ei, „făcĕtorii de rele“, sĕ se care din țérá.

„Probă de forță“ și încă cât se póte mai brutală!

Și décă așa este, ce sens mai are și la ce resultate póte sĕ ducă încercarea de a-se înțelege cu factorii maghiarismului violent? Óre injuriile ce se aruncă în față Slovacilor, Sașilor etc. în plinul parlament pot înainta fie și numai c'un policar causa naționalităților? Și unde rĕmâne mândria și onórea acestora, carĭ, vorba lui Veselovsky, au înființat, au apĕrat și au susținut acest stat, acéstă patrie împreună cu Maghiarii?

Este o adevĕrată miserabilitate, ce-o comite ḑiarul oficios mai sus amintit, când în împrejurările date mai atribue celor dela putere ca o glorie, că n'au cassat încă și instituția tălmacilor și că n'au făcut obligătóre representarea fie-cărei părțĭ, care nu se póte folosi de limba maghiară, prin plenipotențiațĭ. O ast-fel de însinuare față cu milióne le de Românĭ, Slovacĭ, Germanĭ întrece tóte marginile obrăzniciei argaților sistemului despotic de astăḑĭ.

E de remarcat, că astfel de isbucnirĭ pătimașe contra dreptului naționalităților în dietă sunt sprijinite și de către guvern. Ministrul de justiție Plos s'a grăbit de a veni în ajutor lui Krasznay și soțĭ, declarând, că dênsul nu va sprijini nicĭ o nisuință, care tinde a altera domnirea absolută a limbei maghiare la tribunale.

La vorbirea ministrului vom mai reveni în special. Ea este oglinda stărilor create de „proba de forță“.

Pactul „*Montagsrevue*“ din Viena a publicat un articol sensațional despre cestiunea pactului austro-ungar. După numita fóie, *Koerber* a judecat prea optimistic situația, când a declarat în ședința comisiunei pentru cvotă, că speră sĕ fie înlăturate piedecile, ce stau în calea pactului. Diarul crede, că vor urma *complicațiunĭ grave*, carĭ, décă nu se vor resolva, au sĕ provóce *crisa dualismului.*

Portofoliul comerciului. Ministru-președinte unguresc Coloman *Szell* a fost ḑilele acestea la Viena, unde a avut o audiență la Maiestatea Sa monarchul. Diarele din Pesta spun, că cu ocasiunea acésta Szell a fost însărcinat de Majestatea Sa sĕ propună persóna, care sĕ ocupe locul rĕposatului ministru de comerciu. Alaltă-erĭ se vorbia în cercurile politice din Budapesta, că urmașul lui Horanszky va fi actualul secretar în ministeriul de comerciu *Nagy* Ferencz, care ar fi *persona grata* în cercurile guvernamentale. In combinație se aduc și alte persóne. Decisiunea definitivă a guvernului nu e cunoscută încă.

În contra unui deputat slovac. Ura șoviniștilor descreerațĭ începe a-se deslănțui acum și înafară de dietă în contra deputaților slovacĭ. Din *Sâmbăta-mare* (Tyrnau) se anunță, că vre-o 300 de alegĕtorĭ ai cercului, s'au adunat ḑilele trecute acolo, pentru-ca sĕ ia posiție în contra deputatului *Kollar* Martin, cu a cărui atitudine în dietă șoviniștii și maghiaronii nu pot sĕ se împace. Conferența a fost presidată de un anume *Porovanszky*, raportor a fost un d-n numit *Mondok*, ér ca notar a figurat *Alszeghy*. Raportorul a ținut un lung discurs în contra lui *Kollar*, după care s'a primit un proiect de resoluțiune, în care se desaprobă „principiile accentuate de Kollar în dietă și mai ales procederea lui, că a iscălit și el proiectul de resoluțiune al lui Rujiak, care atacă direct interesul vital de esistență a statului național maghiar“. Mai departe: „*Fiind-că articolul de lege 44 din 1868 nu corespunde pretensiunilor politice ale statului național maghiar*, cred de absolut necesar *modificarea* luĭ“.

Scim, că în ședința dela 17 Aprilie a dietei, deputatul Rujiak a presentat un proiect de resoluțiune în numele celor patru Slovacĭ naționaliștĭ din dietă, în care a cerut, ca pe basa legei naționalităților din 1868 sĕ li-se facă Slovacilor posibilă *instrucția în limba maternă* până la universitate. Ministrul Wlassics a rĕspuns atuncĭ, că nu va împlini dorința Slovacilor de-a li-se înființa un gimnasiu. *Kollar* încă a iscălit proiectul de resoluțiune presentat de Rujiak, și pentru fapta acésta alegĕtorii din Sâmbăta-mare îl declară de dușman al statului. Dér „înțelepții“ alegĕtorĭ din Tyrnau au vrut sĕ mérgă un pas mai departe și profitând de bunul prilej, au dat o lovitură și legei naționalităților, cerênd modificarea ei.

Ce mai vrețĭ?

Dorințele Albanesilor din România. O telegramă din Bucurescĭ anunță, că comitetul central al Albanesilor din România a adresat Austro-Ungariei, Italiei, Franciei și Rusiei o petiție, în care cere, ca trupe italiane sĕ ocupe Albania. Guvernele puterilor respective n'au rĕspuns până acum.

Zădărnicirea păcii. Dr. *Leyds*, agentul transvaalian din Bruxella, a declarat într'o convorbire c'un ḑiarist belgian, că *negocierile de pace se pot considera de zădărnicite în urma atitudinei intrasigente a Engliterei.* Burii pretind independența republicelor sud-africane, amnestiarea rĕsculaților din Capland și desarmarea generală.

Lupta va continua.

Studenții românĭ și ungurĭ la Roma.

(Rĕspuns gazetelor unguresci).

Se scie, că la începutul lunei Aprilie st. n., secția italiană „Corda Fratres“ a ținut primul sĕu congres pregătitor pentru congresul internațional, ce va avé loc la Budapesta între 20—28 Septemvrie.

Se scie de asemenĭ, că după inițiativa d-lui Remus Iliescu, student român la Torino, studențimea română a hotărît a dona colegilor italienĭ un drapel de onóre, simbol al sentimentului de frăție, ce légă pe cele douĕ națiunĭ, decĭ și pe studențimea ambelor țĕrĭ. O delegație română s'a hotărît sĕ participe și, lucru ușor de prevĕḑut, o delegație ungară nu putea lipsi.

Cele discutate și hotărîte la Roma, ca și modul de primire a delegației române, de sigur ar fi fost bine sĕ fie cunoscute publicului și studențimei nóstre mai ales, cunoscute însĕ sub deplina lumină a adevĕrului; căcĭ relatările false, inesactitățile și minciunile nu fac nimĕnui titlul de glorie și nicĭ nu stabilesc victorii. Ele compromit cestiunile și degradézá pe cel ce usézá de astfel de mijlóce. A mistifica opinia publică cu succese fictive, e nedemn pentru mistificator și e crimă din punctul de vedere a causei ce aperĭ.

O relatare justă, ḑic, trebuia sĕ facem și noi studenților, am fost nevoițĭ însĕ sĕ o amânăm din causa vacanței Paștilor, care a redus în mare mĕsură numĕrul studenților presențĭ în capitală. Relatarea nóstră, ar fi trebuit sĕ fie numai o expunere a caracterului manifestărilor sentimentale dintre delegatia română și studențimea italiană, căcĭ chiar décă de fapt circumstanțele ar fi făcut, ca delegația sĕ iasă din rolul ei oficial de a presida la predarea drapelului și a influința asupra hotărîrilor congresului, a presenta în public votul dat de congres, ca resultatul unei lupte dintre douĕ delegațiĭ primite ca óspețĭ, ca resultatul unor instigații oculte, repet, chiar când ar fi fost așa, e lipsă de tact din punctul de vedere al luptei și ofensă manifestă pentru acei, carĭ au dat votul, e lipsă de elementară politeță și de gratitudine pentru acei carĭ ți-au deschis brațele prietenesce și ți-au servit interesele.

Și totușĭ o bună parte din representanții pressei așa ḑisului cavaleresc popor maghiar, după ce falsifică în mod cinic cele discutate și hotărîte în congres, pentru a fi consecuențĭ unei elementare bunecuviințĭ ar fi datorat studenților italienĭ cuvinte de recunoscință, ér nu insulte. Aceștĭ ómenĭ însĕ, carĭ în luptele lor politice au făcut din neadevĕr o dogmă și în celelalte manifestărĭ ale lor o profesie de credință, după ce au bîrfit de atâtea orĭ înaintea altarului sciinței, îșĭ mint lor înșișĭ, în fața opiniei publice din țéra lor, fără sĕ-șĭ dea séma, că în mod inconscient se pălmuesc singurĭ.

E suficient pentru ei, că îșĭ pot crea în felul acesta o lume de succese fictive, carĭ pot sĕ dea minței lor aprinse de chimere satisfacția, că némul maghiar nu-șĭ mai póte găsi odihna de atâtea victorii. Aceste sunt fapte de farsorĭ și noi nu putem, decât sĕ le dorim cât mai des succese de acest fel.

Nu-i putem lăsa însĕ sĕ se legene cu visurĭ rose, atuncĭ când palmele, ce-șĭ trag, nu cad numai pe obrazul lor, ci îndrăsnesc sĕ insulte o studențime ale cărei moravurĭ și ale cărei sentimente nu le-au priceput, atuncĭ când uită, că ospitalitatea impune și datoria. Acesta e casul pressei maghiare față de studențimea italiană și acesta e singurul motiv, care m'a făcut sĕ iau cuvêntul și sĕ rĕspund gazetelor unguresci. Ḑic casul pressei maghiare, căcĭ a-șĭ vré sĕ cred, că a fost indusă în eróre de vre-un corespondent strĕin de congres, căcĭ deși articolele pórtă titlul de raport original, nu cred, că acésta sĕ însemne, că el e datorit delegației. Nu se póte, ca delegația ungurésca sĕ fi mințit în mod așa de patent și sper, că va interveni ea însășĭ, pentru a rectifica darea de sémă a gazetelor unguresci.

In adevĕr gazetele unguresci „Budapesti Hirlap“, de Mercurĭ 16 Aprilie, și „Magyar Szó“ din 17 și 20 Aprilie, ocupându-se de congresul dela Roma, relatézá inexactitățĭ evidente pentru acei ce cunosc spiritul raporturilor între noi și Italienĭ.

Așa, vorbind de modul cum au fost primițĭ studenții maghiarĭ și cum am fost noi primițĭ, se întrec în exagerărĭ ridicole. Studenții maghiarĭ au fost primițĭ cu musică și cu strigăte de „trăiescă“. prin discursurĭ splendide au sciut sĕ câștige simpatia colegilor italienĭ; profesorii, studenții au ținut discursurĭ preamărind grozava națiune maghiară și atâtea alte copilării de felul acesta, tóte potențate cu un *forte* séu *prea*; ér pentru Românĭ resultă *per a con-*

trario nicĭ un fel de atenție. A rĕspunde acestor afirmărĭ și a rĕspunde matematicesce esact, ar însemna sĕ cerc sĕ numĕr de câte-orĭ s'a bătut toba mai mult la sosirea Ungurilor, de câte-orĭ la sosirea Românilor, séu de câte-orĭ s'a strigat mai mult „trăiéscă Maghiarii", séu de câte-orĭ li s'a spus bună diua Maghiarilor și Românilor. Décă acest joc pueril ar fi posibil, succesul Maghiarilor ar fi mult, mult de tot ciuntit.

Dér sĕ presupunem, că n'ar fi existat prea cunoscutele raporturĭ dintre Românĭ și Italienĭ, era o obligație pe care o impune ospitalitatea, ca Italienii sĕ fie măcar gentilĭ, décă nu entusiaștĭ față de nisce musafirĭ, și în sensul acesta studenții italienĭ șĭ-au făcut complet datoria lor de ómenĭ civilisațĭ față de Ungurĭ, și când îi acusă, că nu șĭ-au făcut acéstă datorie față de alții, însemnă sĕ-țĭ ridicĭ pretențiile tale peste ceea-ce aveai dreptul și ceea-ce de fapt ți-s'a dat. Studenții maghiarĭ au fost primițĭ cu aplause la întrările în teatru, în sfîrșit orĭ de câte orĭ îșĭ făceau apariția.

Nu sciu décă studenții ungurĭ au avut un registrator al aplauselor primite de ambele delegații, căcĭ numai așa rĕspunsul și stabilirea adevĕrului ar fi posibilă pentru cei-ce n'au fost acolo. Décă da, îi rugăm sĕ binevoéscă a-ne comunica, pentru a delega pe cine-va sĕ facă numerătórea cuvenită. Tot cu acéstă nuanță copilăréscă succesele delegației maghiare continuĕ, — natural numai la paginele gazetelor.

Senatorul *Pierantoni* și deputatul *Orlando*, laudă pe Ungurĭ cu cuvinte marĭ etc. Dér aceștĭ ómenĭ au vorbit Românilor; mai mult Pierantoni vorbia numai Românilor și când, întorcĕdu-șĭ capul, zăresce figura ofilită a unui delegat maghiar, aminteste și de ei în mod incidental. Nicĭ ministrul *Nasi* n'a scăpat sĕ fie pus la contribuție de studenții maghiarĭ. Cuvêntarea de deschidere a ministrului Nasi nu se adresa, decât studențimei italiene și „Cordei fratres" în general și ca o atenție gentilă saluta delegațiile, și era natural ca salutând pe una sĕ saluta și pe cealaltă. Și presupunênd că sentimentele lui erau mai favorabile uneia din delegații, nu o putea spune fără a blesa pe cealaltă, și civilisatul ministru de culte al civilisatei Italii nicĭ n'a făcut'o.

Unde presența ministrului Nasi ar fi devenit o favóre specială pentru noi Românii, e atuncĭ, când a venit sĕ presideze solemnitatea primirei drapelului. Dér nu vom da nicĭ acestui fapt, decât caracterul unei curtoasii și nu unei manifestărĭ de specială simpatie, căcĭ nu putea s'o facă în fața unei simpatii, căci nu putea s'o facă în fața unei delegații strĕine. La banchetul dela Tivoli, ministrul Nasi a scris câte-va cuvinte pe cărți postale la toțĭ cei-ce se presentau și la toțĭ aceleașĭ, ca și studenților ungurĭ. Delegația face o favóre specială și din acésta. In privința telegramelor colegiale schimbate între ministrul nostru de instrucție și d-l Nasi „Magyar Szó" a găsit un bun procedeu: sĕ nege pur și simplu. Tot astfel procedéză Ungurii și cu prințul Colona, cu rectorul de Palermo etc.

De ce nu amintesc nimic de recepția specială, pe care a făcut'o Românilor ministrul Bacceli? Semnificativ bună-diuă pentru d-v., domnilor delegațĭ ungurĭ, nu-i așa? Dér n'ațĭ înțeles.

Cât privesce discursul lui *De Gubernatis* „Magyar Szo" néga, că ar fi vorbit, ér „Bud. Hirlap" spune, că De Gubernatis a vorbit despre dreptul public ungar. Cum se vede o conferință. Ce veselĭ băețĭ sunt și gazetarii ungurĭ. De vor un duș pentru beția asta de neadevĕrurĭ și de falsificărĭ de sensurĭ, sĕ binevoéscă sĕ cetéscă discursul lui De Gubernatis, publicat în numĕrul doi al revistei „*Croniche della civiltà Eleno-Latina*".

O afirmare, care m'a distrat și care de sigur va distra grozav pe studenții italienĭ, e aceea a perfectelor cunoscințe de francesă și italiană, ceea-ce a procurat Ungurilor un mare avantaj asupra studenților românĭ! Nu mĕ mai mir, noi carĭ i-am audit nu putem decât sĕ zîmbim de ridicolul grosolanelor neadevĕrur. Aceia, însĕ carĭ vor rîde mai bine, vor fi studenții italienĭ. Căcĭ cum se fac aci proba contrarie? Mĕ muncesc sĕ-mĭ aduc aminte de clasica cuvêntare în franțuzesce a d-lui Szemeny, de care vorbesce „Magyar Szó". Da, are dreptate gazeta unguréscă, a fost clasic de ridicul d-l Szemeny!

Maĭ amintesc Ungurii de favórea specială făcută de D-rul Basso-Arnoux, care le-a predat un drapel pentru d-l Kossuth, deși un astfel de drapel ne-a fost dat și nouĕ pentru d-l Dr. Stoicescu. A esploata însĕ ca triumf, fie pentru o parte, fie pentru alta nisce sentimente pur personale, ni-se pare nedemn.

In urma intervenției d-lui Szemenyei, spune „Budapesti Hirlap", și nu sciu décă corul pressei nu e general, Românii au fost împiedecațĭ a agita în congres cestia națională. Nu putea d-l Szemenyei sĕ facă o intervenție de acest fel fără a-șĭ depăși rolul, și nu puteau studenții românĭ sĕ agite, cel puțin în mod oficial, acéstă cestiune, fără a schimba caracterul congresului. Totușĭ înțepăturĭ au primit Ungurii, cestia a fost agitată în grupe micĭ și discuții individuale, și convingerile, carĭ nu erau formate, s'au stabilit. Mai mult, la banchetul de închidere, d-l Iacchia mi-a dat fericita ocasie sĕ presint problema în întregime și i-așĭ fi fost mult recunoscĕtor, décă mi-ar fi dat acésta ocasie mai înainte de plecarea delegației maghiare. Décă ar fi fost acolo sĕ vadă entusiasmul, cu care a fost primită cuvêntarea mea, ar fi fost în stare sĕ facă un nou triumf pentru ei. Mulțumesce națiune maghiară fiilor tĕi, că s'au grăbit sĕ plece. N'am tremurat, nicĭ n'am fost penibilĭ surprinșĭ de vederea Ungurilor, și îi anunț, că suntem gata în orĭ ce împrejurare sĕ ne duelăm pe orĭ ce tĕrîm de discuții civilisate.

V'a surprins numĕrul prea mare al delegaților românĭ? Noi nu ne numĕrăm nicĭ-odată. Când mergem în Italia, mergem când putem și câțĭ putem, căcĭ ne ducem ca la noi acasă. Totușĭ delegații românĭ din țĕră nu erau decât 5, și aceștia erau convinsĭ, că vor găsi la Roma un pelerinaj unguresc de 500 inșĭ, cum se anunțase,—socotéla era făcută de unul la sută. Și totușĭ am tremurat în fața delegației ungurescĭ. Mai mult a tremurat și studențimea italiană, căcĭ, dic gazetele ungurescĭ, permițĕndu-șĭ un student italian sĕ strige: „*Trăiescă Transilvania liberă*", când s'au ridicat Ungurii în picióre — se înțelege și s'au încruntat — au înlemnit cu toții. Eu mĭ-aduc aminte, că de mai multe orĭ s'a strigat „Trăiéscă Transilvania" și nicĭ noi, nicĭ studenții italienĭ nu erau acei, carĭ tremuram. Noi am fi voit sĕ crutăm pe Ungurĭ de ast-fel de momente penibile, dér nu puteam înfricoșa pe Italienĭ cu încruntărĭ.

Nu mai pot urma examinarea țesăturilor meschine de neadevĕrurĭ umflate. Trec peste neplăcerile studenților ungurĭ, când și-au vĕdut drapelul la Vatican printre al provinciilor dependente de Austria, cum și peste considerațiile, pe carĭ le fac asupra organisărilor nóstre studențescĭ, căcĭ ambele n'au interes în cadrul articolului. Nu insist asupra falsei dărĭ de sémă la predarea drapelului. Falsificările maghiare nu vor șterge din mintea delegaților ungarĭ supliciul acelor clipe, nicĭ din sufletele nóstre splendidele amintirĭ și entusiastele manifestărĭ de simpatie.

Din cele de până aci sĕ rĕmâie stabilit, că delegații maghiarĭ au mințit încă anume în mod cinic, că décă presupunênd că au fost învingĕtorĭ, grație insistențelor făcute, comit un act de patentă ingratitudine când presintă studențimea italiană ca lipsită de o convingere proprie, și că sunt insultătorĭ când acusă pe studenții italienĭ ca lipsițĭ de puțina educație necesară pentru a sci sĕ priméscă nisce óspețĭ. In contra acestor asertiunĭ false, noi protestăm și asigurăm încă odată pe studenții italienĭ de simpatia și admirația nóstră. Sĕ se scie, că décă e vorba de o cântărire a manifestărilor de simpatie făcute delegaților, succesul nu e de partea Maghiarilor.

Și pentru a nu eși din limita, pe care mi-am impus'o dela început, nu voiŭ reproduce nicĭ o cuvêntare. Décă opinia publică maghiară vré lămurirĭ, sĕ céră textul discursurilor pronunțate, séu dărĭ de sémă ale congresului. Sentimentele congresului față de noi nu puteau fi decât așa cum au fost, căcĭ simpla presență a delegaților maghiarĭ nu putea sĕ distrugă o credință intemeiată pe sânge, pe raporturĭ de copil și mamă. Studenții maghiarĭ au pus la contribuție în discursurile lor toțĭ morții ungurĭ de pe pămêntul Italiei. Avem și noi sânge vĕrsat pentru independența Italiei, avem mai mult sângele strămoșilor lor și ai noștri, carĭ fac gloria ambelor națiunĭ, glorie ce nu se póte separa.

Pe mine gazetele ungurescĭ, făcêndu-mĭ cinstea de a mĕ aminti, mĕ numesc șeful iredentiștilor. Décă vĕ place sĕ ne numițĭ iredentiștĭ, putețĭ, trebue sĕ completațĭ însĕ: iredentiștĭ a unor sfinte principii de justiție și umanitate, carĭ fac gloria lumei civilisate.

Am lăsat la urmă cel mai unguresc neadevĕr din cele debitate. Gazetele ungurescĭ afirmă, că discutându-se, care va trebui sĕ fie votul vice-președintelui italian la Budapesta față de cele 2 principii (național și teritorial) relativ la constituirea consulatelor, dice, că resultatul a fost 11 consulĭ contra principiului național susținut de noi, și unul pentru. Intâiŭ, numĕrul consulilor e de 16, nu 11. Apoi votul nu s'a făcut pe consulate, ci în plin congres și *principiul național a fost votat de unanimitatea congresului*, mai puțin un vot. In urmă, pentru-ca votul sĕ aibă mai multă tărie, sĕ represente vederile tuturor celor 4000 de membrii „Corda Fratres" italienĭ, după insistența însașĭ a partisanilor principiului național, s'a cerut, ca consulii sĕ facă un referat după-ce se vor fi sfătuit cu membrii secțiilor lor. Acéstă propunere s'a votat cu limita majorității (jumĕtate plus unul) și putem comunica delegaților ungurĭ, că referatele nu s'au dat încă. Acei, carĭ au votat în contra referatului, au făcut'o, ca nu cumva caracterul de unanimitate a votului sĕ fie schimbat prin un vot opus al vre-unui consulat. Etă adevĕrul.

Se vede, că nicĭ acasă nu și-au putut reveni delegații ungurĭ din zăpăcéla în care îi aruncase resultatul votului. Doi nicĭ n'au așteptat sfîrșitul, au plecat când au vĕdut sensul dispozițiilor din congres. D-l Gööz, care rĕmăsese, se mira că congresul caută sĕ impue vice-președintelui votul. Da, congresul voia, ca votul dela Budapesta sĕ nu fie o opinie personală, ci espresia majorității.

Décă acésta serie de neadevĕrurĭ ungurescĭ te fac sĕ zîmbescĭ, te revoltă când devin cinicĭ și insultătorĭ față de unii din cei mai distinșĭ representanțĭ ai tinerimei italiene, când murdăresc cu veninul lor pe inimosul fundator al „Cordei Fratres", pe Giglio-Tos; și atuncĭ datoria nóstră e sĕ protestăm.

„Budapesti Hirlap" și „Magyar Szo" în raportul original, ce publică, spun că cestiunea formărei consulatelor a fost introdusă în mod clandestin, dice una, prin contrabandă cealaltă, de Giglio-Tos, Persico și contele Avogadro pentru a surprinde pe însuflețitul filo-maghiar Iacchia. Neadevĕr sfruntat. N'are nevoie nicĭ Giglio-Tos, nicĭ Persico, nicĭ Avogadro de tertipurile acestea, carĭ vĕ sunt apranaj, pentru a-șĭ presenta o convingere. Ea a fost introdusă în mod deschis și leal după tóte usanțele în astfel de împrejurărĭ și așa cum se cuvine unor ómenĭ civilisațĭ, carĭ au curajul opiniilor lor. Și nu bârfelile miserabile vor atinge demnitatea lor, ele cad asupra vóstră. Introducerea cestiunei era în spiritul întregului congres, dovadă resultatul votului.

Neadevĕr ațĭ spus, d-lor! Ațĭ insultat, ațĭ calumniat, dér n'ațĭ reușit nicĭ sĕ compromitețĭ ómenĭ, nicĭ sĕ distrugețĭ adevĕrul, ci cel mult sĕ vĕ arătațĭ nedemnĭ de delicatele atenții, pe carĭ ospitalitatea le impunea fraților noștri italienĭ și față de noi sĕ vĕ justificațĭ încă odată dreptul, care îl avețĭ la dispretul nostru.

Dér o sĕ ne întîlnim la Budapesta.

C. Oranescu.

Cestiunea limbei în dietă.

In ședința dela 26 Aprilie a dietei s'a sfîrșit desbaterea generală a budgetului ministeriului de justiție. A fost o ședință sgomotósă. Furiile șovinismului neînfrânat se descărcară érășĭ în contra unui deputat naționalist, Francisc *Veselovszky*, pentru-că a cutezat sĕ céră folosirea limbilor nemaghiare la judecătorii. Etă, în întregul ei, acea parte a desbaterei din ședința de Sâmbătă:

Francisc **Veselovsky**: Una din cele mai importante probleme ale activității puterii de stat, este o justiție bună, urgentă și ieftină. Pentru ajungerea acestui scop statul are nevoie de legĭ bune, de judecătorĭ cu spirit elevat și bine calificațĭ, de advocațĭ sîrguincioșĭ și cinstițĭ. Deóre-ce oratorii partidelor mai marĭ din acéstă cameră au discutat cestiunile acestea amĕnunțit și sistematic, eu cu ocasia acésta îmĭ iau voie de a atinge numai o cestiune, care constitue condiția unei justiții bune, urgente și ieftine și care în epoca de adĭ democratică nu póte fi înlăturată.

Cestiunea acésta este *cestiunea limbei* în justiție.

Olay L: Numai *maghiară* póte fi în Ungaria. Alta nu.

Francisc **Veselovsky**: E lucru notoric, că pe timpul judicaturei autorităților administrative, justiția se făcea și în limba locuitorilor nemaghiarĭ ai patriei și starea acésta s'a susținut în legea naționalităților, în paragrafii artic. de lege 44: 1868. La popórele vecine patriei nóstre justiția se face în limba acelor popóre și popórelor nóstre o sciu fórte bine acésta. In Moravia, Boemia, Silesia justiția se face în trei limbĭ, în Galiția și Bucovina de asemenea în trei limbĭ.

La judecarea acestei cestiunĭ nu se póte, afară de acésta, ignora nicĭ marea garanție, în virtutea căreia partea, care pórtă procesul, póte sĕ-șĭ cetéscă însu-șĭ procesul, décă se judecă în limba lui, îșĭ câștigă siguranță deplină în privința averii, libertății și în alte privințe atât față cu advocatul, cât și față cu judecătoria.

Ieftinătatea justiției, verbalitatea pretind și condiționéză negreșit *întrebuințarea limbei poporului.*

Părerile și postulatele acestea ale mele, le-am lansat din iubire de patrie și le recomand nu numai atențiunei d-lui ministru de justiție, ci a camerei întregĭ și a tuturor partidelor. Maghiarii nu numai, că nu pierd nimic prin acésta, ci din potrivă câștigă fórte mult, fiind-că numai ast-fel se va puté validita libertatea, egalitatea și frățietatea.

(După pausă).

Krasznay Ferencz (kossuthist): N'aveam de gând sĕ vorbesc, însĕ un coleg deputat, d-l Veselovsky, mĕ silesce, ba îmĭ impune chiar datoria față de partidul, care atât de adese-orĭ și atât de energic a luat posiție față cu tendințele de naționalitate, ca la pretensiunile, ce le-a desfășurat el (Veselovsky) în favorul naționalităților din punct de vedere al justiției, sĕ rĕspund pe scurt. Voiŭ arăta simplu cu legea în mână, că ceea-ce pretind domnii deputațĭ naționaliștĭ — ca adecă limba în justiție sĕ se formeze după naționalitățĭ — este *de lege lata* o pretensiune ilegală. Asupra limbei în justiție dispune art. II din 1844. Paragraful 6 al acestei legĭ spune, că în tóte procesele deschise înăuntrul țĕrii, limba tribunalului regesc fiind cea maghiară, orĭ-ce afacerĭ oficiale la judecătorii trebue sĕ fie purtate în limba maghiară.

Rujiak I. (slovac). Noi *suntem mai vechĭ aicĭ, decât Maghiarii.*

Olay L: Cui nu-i place, sĕ se ducă.

Korodi Lutz: Se și duc.

Olay L: Duceți-vĕ! Vĕ dăm și pașaport și banĭ.

Krasznay F.: Repet, că e departe de mine intenția, de a apela la pasiunĭ. Mi-am motivat punctul de vedere. *Volenti non fit injuria.* Celui ce i-a plăcut sĕ rĕmână în patria acésta, *poftéscă sĕ se acomodeze ordinei nóstre de drept.* In urma acésta eu sunt de părere, că orĭ-ce tendență de naționalitate, care iese din barierile legei de până acum, este *un atac direct în contra statului maghiar.* (Aprobărĭ generale).

Președintele (Tallian Bela). D-l deputat Veselovsky cere cuvênt în cestiune personală.

Furtuna.

Francisc **Veselovsky**: On. cameră! (S'audim! S'audim!) Onoratul meu antevorbitor m'a învinuit de ignoranță pentru-că (Mișcare în stânga estremă) am cerut, cum se pretinde în mod ilegal, *folosirea limbei naționalității mele și a celor-lalte naționalitățĭ din Ungaria.*

Inainte de tóte, la artic. de lege din 1844 la care s'a referit el (Krasznay) rĕspund, că *legea acésta a fost abrogată prin art. de lege 44 din 1868.* (Vii contradicerĭ și sgomot în stânga estremă), fiind-că *legea naționalităților* enunță în paragraful ei din urmă, că *tóte legile anterióre, ce i-se opun, sunt abrogate.*

On. cameră! Orĭ-ce lege se aduce din motiv de necesitate, înțelepciune și utilitate, și *orĭ-ce lege se póte modifica orĭ-când*, tot așa cum s'a adus. De aceea eu nu găsesc corectă părerea d-lui deputat antevorbitor, părere, ce a *esprimat'o în fața majorității popórelor Ungariei.* (Mare sgomot în stânga estremă. Strigărĭ sgomotóse: Unde-i majoritatea!), *că în patria acésta nu póte fi vorbă de cestiunea naționalităților.* (Contradicerĭ sgomotóse și strigărĭ de *„eláll"* (jos) în tóte părțile camerei).

Olay L: *Trădare de patrie*! Așa ceva nu-i permis sĕ se spună în parlamentul maghiar! Asta-i trădare de patrie! (Mare sgomot).

Președintele: Mĕ rog, liniște. N'am putut înțelege, că ce a dis d-l deputat. (Strigărĭ sgomotóse în stânga estremă:

Trădare!) Voiŭ ceti îndată notele stenografice şi décă va fi necesar, voiŭ lua měsurĭ. (Aprobărĭ).

Olay L: Unde ajungem, décă tolerăm acésta! Din alt loc l'ar da afară în parlamentul maghiar cutéză sě spună asta! *Infamie! Ruşine! De ce vii aici? Du-te în Boemia.* (Mare sgomot).

Francisc **Veselovsky**: *Parlamentul Ungariei....*

Olay L: Nu parlamentul naţiunei maghiare? Du-te, d-le, în Boemia! Infamie!

Bakonyi S.: Ne insultă. (Mare sgomot). Dice, că parlamentul acesta nu e maghiar, ci numai *parlamentul Ungariei!*

Preşedintele: Mě rog linişte. Din notele stenografice, pe carĭ le-am cetit, nu sunt în stare sě pricep propoziţia. Rog déră pe d-l vorbitor sě binevoéscă a repeta ceea-ce a dis mai 'nainte.

Francisc **Veselovsky**: On. meu antevorbitor a dis, că *de lege ferenda* nu se mai póte vorbi aicĭ în cestiunea acésta. Eu numai cu privire la acésta — fără de nicĭ o invectivă personală, de naţionalitate, séu orĭ-care alta — am dis, că *da!* orĭ-ce lege, ce se aduce aicĭ, póte sě se modifice. (Strigărĭ sgomotóse: Nu-i adevěrat, n'a dis asta! (Mare sgomot).

Olay L: Ai dis, că naţionalităţile sunt în majoritate (Mare şi sfânt adevěr — Culeg).

Francisc **Veselovszky**: Cer scuze, *acésta e o cestiune fórte delicată* (Contradicerĭ igomotóse).

Bakonyi S.: Cere-ţĭ scuze, n'ai spus adevěrul. (Strigăte în stânga: Ai dis, că acesta nu e parlament maghiar).

Preşedintele: Mě rog, pentru un moment, linişte. Intreb, dis'a d-l deputat mai înainte, că acesta nu-i parlament maghiar, că aicĭ (Sgomot) naţionalităţile sunt în majoritate şi că pe majoritatea poporului ungar — pe naţionalităţĭ — Krasznay vré sě o scótă din Ungaria? (Strigărĭ în stânga estremă: Da, a dis! S'audim! S'audim! în drépta). A dis d-l deputat acésta, séu nu?

Francisc **Veselovsky**: *Se póte, că am dis!* (Mare sgomot).

Bakonyi S.: *Om laş! A dis'o şi nu cutéză s'o spună.*

Preşedintele: Fiind-că d-l deputat nu trage la îndoélă, că a dis'o, *il chem la ordine* (Aprobărĭ generale).

Francisc **Veselovsky**: Colegul meu ante-vorbitor a dis, sě tragem învěţăturĭ din legislaţia statelor marĭ. Cu privire la acésta eu sunt de părere, că noi numai din raporturile şi circumstanţele nóstre putem lua învěţătură şi noi nu trebue sě pornim după esemplele din Francia, Germania, Anglia séu Rusia. Ungaria este patria libertăţii, egalităţii, frăţietăţii. (Sgomot).

Veszi I.: De care d-vóstrě abusaţĭ. (Aşa este!)

Lengyel Z.: Vorbesce ca Iuda.

Veselovsky: Aş, nu ca Iuda!

Olay L.: Ba tocmai ca Iuda!

Fr. **Veselovsky**: On. meu coleg deputat a mai spus, că aicĭ în patria acésta nu putem rěmâné decât în virtutea principiului: *Volenti non fit injuria.* Eu gândesc, că nu e înţeleptesc lucru a espulsa pe cine-va din patria ungară. (Contradicerĭ sgomotóse în drépta şi stânga), căcĭ *aşa popórele fug deja din Ungaria.* (Sgomot), şi încă nu numai Slavii (Sgomot în drépta şi stânga).

Nagy M.: Drum bun! Iţĭ dorim călětorie norocósă!

Bakonyi S.: Numai trădătorii sě se ducă!

Fr. **Veselovsky**: Faţă de acésta îmĭ iau voie de-a mě provoca la faptul, că *noi* (Slovacii) *suntem aicĭ popor băştinaş.* (Mişcare în drépta şi în stânga. Ilaritate). Noi împreună cu Maghiarii am fondat patria acésta şi împreună cu Maghiarii o susţinem.

Olay L.: Bietul popor, da! *D-vóstrě însě sunteţĭ rěsvrătitorĭ şi agitatorĭ. D-vóstrě sě vě duceţĭ!* (Aşa-i, aşa-i! în stânga estremă).

Fr. **Veselovsky**: Ce privesce cestiunea culturei, eu am alte părerĭ. In timpurile nóstre nu esistă deosebire esenţială între culturile Europei.

Veszi I.: Ţineţĭ filosofia culturală pentru d-ta.

Fr. **Veselovsky**: Eu sunt amicul principiului, că *orĭ-ce lege trebue respectată*, chiar şi legea, care pentru respectivul séu pentru unele cercurĭ e *neplăcută*, necorespundětóre séu chiar *amară.* Prin aceea, că eu am dat aicĭ espresie francă gândirilor mele, aşa cred, că n'am pěcătuit în contra niměnui, cu atât mai puţin în contra parlamentarismului.

Ministrul de justiţie **Plosz**: Sě-mĭ fie permis şi mie a vorbi la *cestiunea limbei*, ce a lansat'o d-l deputat Veselovsky. El, precum věd, ar dori, sě împatriem limbile naţionalităţilor la judecătorii, ca orĭ-ce proces sě pótă fi purtat şi în limba respectivei naţionalităţĭ. S'a referit la Croaţia şi la Austria. Ce privesce Croaţia, acolo limba oficială e cea croată. Procesele nu se pot purta nicĭ în limba sérbéscă, nicĭ în limba maghiară. (*Nessi* P.: Destul de rěu). Ce privesce Austria, nu va voi dór d-l deputat sě introducem şi la noi certele de limbă austriace. *De lege ferenda* declar, că *nu voiŭ sprijini nicĭ-odată tendenţa, ca la judecătorii limba maghiară sě fie pusă pe linia a doua.* Ce privesce cestiunea *de lege lata*, fie-mĭ permis a declara numai atât, că cestiunea, în care limbă sě se pórte procesele, *aparţine sferei de competenţă a judecătoriei.* Mai de mult Curtea de cassaţie a purces, ce e drept, din principiul, că cestiunea limbei, şi anume *aplicarea legeĭ naţionalităţilor, aparţine căii administrative.* Insă-şĭ Curtea de Cassaţie nu era atuncĭ destul de consequentă, întru cât cestiunea, ca actele redigeate în limba latină sě se traducă orĭ nu, a îndrumat'o la sfera eĭ de competenţă (a Curţii). Eu totdeuna am fost de părere, că atât cestiunea limbei, precum şi cestiunea formei actelor procesuale, e *o cestiune judecătoréscă.* Precum este în voia judecătoriei de-a primi orĭ refusa un recurs înaintat pe cale telegrafică, tot aşa ea e competentă a judeca, *în care limbă* sě priméscă actele, ce i-se înainteză. De aceea eu, faţă cu plângerile, ce mi-s'au adresat în mai multe direcţiunĭ, spunênd, că *judecătoriile nu respectă legea naţionalităţilor şi forţéză limba maghiară*, am putut *declara*, că *faţă cu tendinţele acestea nu pot face nimic pe cale administrativă.* (Vii aprobărĭ). De altfel cred, că *în partea acésta judecătoriile procedéză cu totul corect.* . . . . După părerea mea, *legea naţionalităţilor nu póte fi interpretată adi aşa, că la tribunale sě se priméscă şi altfel de acte, decât în limba maghiară* — (Aprobărĭ generale).

Alegerile din Francia.

Dumineca trecută au avut loc în Francia alegerile pentru cameră.

Pentru cele 591 de cercurĭ electorale, au fost vre-o 2500 de candidaţĭ.

Agitaţia electorală a fost din cele mai violente. Era vorba de candidaţĭ ministeriali şi anti-ministerialĭ. Ministeriul Waldeck-Rousseau susţinut de influenţa ocultă şi făţişă a francmasonilor şi jidovilor, carĭ în Francia dispun de colosale mijlóce, a fost combătut de anti-ministerialii naţionaliştĭ, antisemiţĭ, conservatorĭ etc. şi după raportele, ce ne stau până acuma la dispoziţie, antiministerialii au obţinut resultate favorabile faţă cu ministerialii. Astfel, în inima ţěrii, la Paris, din 50 de mandate anti-ministerialii au obţinut 17, pe când ministerialii n'au reuşit decât în 15 cercurĭ. Pentru 28 cercurĭ se vor ţine balotajurĭ la 11 Maiŭ, când naţionaliştii fără îndoială vor câştiga încă câte-va mandate.

De altă parte guvernul şĭ-a desfăşurat tóte forţele întru combaterea candidaturilor anti-semite din Algeria. Graţie acestor sforţărĭ, guvernul a reuşit sě iésă biruitor faţă cu candidaţii antisemiţĭ. Aicĭ a cădut chiar şi şeful anti-semiţilor, renumitul scriitor Eduard *Drumont.*

După ultimele raporturĭ oficiale, resultatul alegerilor este cunoscut în 572 cercurĭ electorale. Din acestea 243 sunt ministeriale, 158 anti-ministeriale 174 balotaje.

SCIRILE DILEI.

— 17 (30) Aprilie.

Diua de mâne, I Maiŭ st. n., fiind serbată de lucrătorĭ ca di de repaus, pe care o ţine şi personalul din tipografia nóstră, numěrul proxim al foiei nóstre nu va puté sě apară decât Vinerĭ séra.

Festivitate în onórea episcopului Pavel. Din *Beiuş* primim următorul avis telegrafic: „Institutele române greco-catolice din Beiuş: gimnasiul, şcóla de fete, şcóla elementară, vor ţiné la 3 Maiŭ n. c. în comun festivitate în onórea Escelenţiei Sale episcopului *Michail Pavel* din incidentul jubileului de 50 de anĭ al preoţiei sale. La serbarea acésta sunt învitaţĭ părinţii elevilor şi elevelor şi toţĭ binevoitorii institutelor nóstre. — *Direcţiunea*“.

Caragiale. Aflăm din Bucurescĭ, că 40 bărbaţĭ de inimă au luat frumósa hotărîre de a da un premiu d-lui *I. L. Caragiale* pentru valorósele sale scrierĭ publicate sub titlul *„Momente“.*

Studenţii sěrbĭ la congresul din Budapesta. Societatea studenţilor sěrbĭ din Belgrad, a adresat o scrisóre „Uniunei studenţilor“ din Bucurescĭ, prin care anunţă, că studenţii sěrbĭ vor lua parte la congresul internaţional al studenţilor „Corda Fratres“, care se va ţiné în Septemvrie în Budapesta. Acésta este prima óră, când studenţii sěrbĭ iau parte la un congres de felul acesta: ei n'au participat nicĭ la congresul din Turin din anul 1898, nicĭ la cel din Paris din 1900.

Pentru glorificarea lui Iancu. Cetim în foile ungurescĭ: „Studentul în drept Gheorghe Novacoviciŭ, care' fusese relegat dela universitatea din Clujiŭ pentru agitaţiunile sale antimaghiare(!), s'a dus înainte de asta cu doi anĭ împreună cu mai mulţĭ tovarăşĭ de idei la Ţebea, unde în faţa monumentului lui Iancu a ţinut un discurs, în care glorifica pe Iancu şi batjocuria pe Ungurĭ. Discursul fù reprodus a doua di în „Tribuna“. Tribunalul din Clujiŭ condamnă pe Novacoviciŭ pentru agitaţie la 2 lunĭ arest şi 200 cor amendă. Curia a respins recursul în cassaţie înaintat contra acestei sentinţe“.

Pascĭ cu zăpadă. Din tóte părţile ţěrii vin scirĭ triste. Zăpada şi îngheţul din sěptěmâna trecută au nimicit nu numai pómele şi viile, dér în unele regiunĭ a stricat şi seměnăturile, mai ales cele de secară. — Impresiile plăcute sugerate creştinilor de înălţătórea sěrbătóre a învierii au fost astfel tulburate prin plăgile elementare, carĭ au ruinat în mare parte speranţele abia încolţite ale recoltei anului acestuia.

In bucuriile sfintelor Pascĭ s'a amestecat şi jale, provenită în multe părţĭ din nebăgare de sémă a celor ce se indeletnicesc cu împuşcăturĭ cu ocasiunea învierei. Se scie, că acest lucru se practică aprópe în tóte părţile locuite de Românĭ şi nu este an, în care sě nu se semnaleze şi casurĭ de rănirĭ mai mult séu mai puţin grave. Aşa, diarele din Bănat şi din alte ţinuturĭ ne raportéză despre asemenea rănirĭ, ér aicĭ în Braşov s'au întêmplat de asemenea numěróse accidente regretabile de felul acesta. Cel mai grav accident este al băiatului Gheorghe Zamfir în etate de 16 anĭ, care Dumineca trecută şĭ-a pierdut mâna stângă şi ochiul stâng prin explosiunea unei piuliţe tocmai în momentul, când se apropiase de ea, sě vadă de ce întârdie explosiunea. Băiatul a fost dus la spital, unde i-s'a amputat mâna.

Luna — trădătóre de patrie. Cetim în „D. T. f. U.“ următórele: „Cu ocasiunea ultimei eclipse lunare unii „patrioţĭ“ se dice, că ar fi fost din cale afară scandalisaţĭ, că luna a îndrăznit sě apară în Ungaria în colorile „negru-galben“. In Ungaria sunt permise numai colorile statului. Buna lună de acuma înainte nu va avé voie sě apară, decât în colorile roşu-alb-verde, altfel va fi dată în cercetare disciplinară şi va fi scósă afară din slujbă. Cum că nu s'a procedat numai decât cu forţa brachială contra ei, causa este, că luna locuesce de obiceiŭ în înălţimĭ ridicate de-asupra tuturor ruinelor pămêntescĭ“. — Până aci „D. T. f. U.“ Noi ne temem, că aceiaşĭ „patrioţĭ“ se vor supěra la vară straşnic şi pe bietul curcubeu, care este sciut, că se representă la orisont în colorile românescĭ.

Producţiunea teatrală şi musicală din Feldióră. A doua di de Pascĭ a avut loc în sala „Hotelului mare“ din Feldióra o producţiune artistică, după care a urmat dans. Un cor mixt a esecutat „Nóptea“ de Schubert, „Zefirul“ de *** şi „Bradul“ de Hauptmann cu un succes fórte frumos Din cor făceau parte: D-na Vlădăreanu, d-şórele Maria Micu, Virginia Crêngă, Eleftera Stinghe şi domnii St. Taus, Aurel Nistor, I. Vlădăreanu şi Leonte Taus. Conducerea era în mânile abile ale d-lui Pompiliu Nistor student. Cele două declamaţiunĭ: „La icónă“ de Vlăhuţă (d-şóra Eleft. Stinghe) şi o declamaţiune comică de St. Taus au fost mult aplaudate. Serbarea a culminat în comedia lui V. Alexandri „Drumul de fer“, în care am avut ocasiune a constata câte-va talente artistice, ce întrec nivelul obicinuit al diletanţilor de provincie. Cu mult succes s'au achitat de rolurile lor în special d-şórele Virg. Crêngă (Balaşa), Eleft. Stinghe (Ioana) şi Maria Micu (Adela), ér dintre domnĭ: Vlădăreanu, Nistor, Leonte şi Stef. Taus şi Ioan Morariu. Aplausele nu se mai sfîrşiau. Relevez şi jocul căluşerilor, ce s'a esecutat după-ce s'a început dansul. O animaţie deosebită a ţinut numěrosul public întrunit până diminéţa, când petrecerea s'a sfîrşit cu o „comandă“ studenţéscă. Dintre cei ce au asistat la producţiune, am remarcat pe părintele Micu, Dr. Sbârcea, d-l I. Novacek, directorul fabricei din Bod, d-na Tichy cu două d-şóre şi mai mulţĭ oficerĭ de husarĭ, părintele Schiopu şi Roşca, d-l Oană notar şi cu soţia (n. Viorica Magdu) etc. Părintele Micu şi d-l Vlădăreanu s'au distins prin ospitalitatea cu adevěrat românéscă oferită streinilor, între carĭ am fost şi — *Eu.*

Vechile cărţĭ postale cu marca de 4 banĭ se scot cu diua de mâne din circulaţie. Ele vor fi taxate cu 8 banĭ, chiar şi când vor fi avênd marca suplimentară de 1 ban. Mandatele postale cu marca de 1 ban se mai pot însě întrebuinţa cu o marcă suplimentară de 1 ban până la sfîrşitul lui Iunie.

„Sěcuii şi România“. D-l Kertész Iozsef din Bucurescĭ publică în diarul „E—k“ din Clujiŭ o scrisóre sub titlul de mai sus. In acéstă scrisóre se cuprind între altele şi următórele: „Sěcuiul plin de datorii se scólă şi vine aicĭ; bărbaţii se fac rêndaşĭ (istálószolga) séu birjarĭ, femeile lor bucătărese (konyhacseléd). Décă sunt economicoşĭ şi sobri, în timp de 1—2 anĭ îşĭ achită datoriile şi se întorc acasă. Fórte mic este numěrul acelora, carĭ mor ca servitorĭ în România. Servitorii maghiarĭ mai curênd, orĭ mai târdiu se întorc acasă aşa, că la Predeal se pot vedé dilnic Sěcui, carĭ merg şi se întorc. Intocmai ca locuitorii din Ungaria de nord, când se duc pe câmpia ungurécă la lucru. Acésta nu se póte numi emigrare în înţelesul strîns al cuvêntului. Dat fiind că industriaşul nu mai are loc adĭ în România. ér partea cea mai mare a servitorilor se întórce acasă, este evident, că emigrarea este numai aparentă. Numěrul Maghiarilor stabiliţĭ în Bucurescĭ nu este mai mare de 8—10 mii, restul sunt cu casa în spate (jövö-menök), deşi numěrul total al Ungurilor din Bucurescĭ se pune cu 25—30,000. Acéstă emigrare aparentă are folósele sale materiale, dér are pagube şi mai marĭ morale. Cât de bine ar fi, décă toţĭ Ungurii ar încăpé între Carpaţĭ. Acésta însě nicĭ-odată nu va fi.

Adunarea generală a „Societăţii dómnelor române din Bucovina“ va avé loc în 4 Maiŭ n. a. c. la 4 óre d. a. în palatul ţĕrii din Cernăuţĭ. Ordinea ḑilei este următórea: *a)* Raportul comitetului. *b)* Raportul comisiunei revisuitóre. *c)* Propunerile comitetului. *d)* Alegerea a cincĭ membrii în comitet. *e)* Alegerea comisiunei revisuitóre. *f)* Propunerĭ eventuale.

Contra pressei „pangermane“. In şedinţa de Vinerĭ a dietei ungare, deputatul Szivák Imre a cerut mĕsurĭ esceptionale contra pressei „agitătóre germane din Bănat“. — Ministrul de justiţie Plósz a rĕspuns, că în potriva unei părţĭ a acestor articole ar fi infructuósă intentarea de procese, ér în potriva altei părţĭ s'a pornit deja acţiune. Intre articolele din urmă se numĕră un articol publicat în „D. T. f. U.“ din Timişóra sub titlul: „Adevĕratele cause ale emigrării“. Procesul se va judeca pe la sfîrşitul lui Maiŭ.

Avansările în armata austro-ungară. Intre cei avansaţĭ pe ḑiua de 1 Maiŭ vedem şi pe următorii: Ladislau *Cenna* comandant al brigadei 11 (Lemberg) de art., avansat la rangul de feld-mareşal-locotenent, şi d-l Emil *Nestor*, comandant al brigădii 69 de infanterie (Alba-Iulia) la rangul de general-maior. D-l Nestor fusese mai înainte comandant al regim. de infant. 65 din Mişcolţ.

Serată dansantă. Studenţii dela şcólele comerciale superióre române din Braşov vor da astăḑĭ, în 30 Aprilie, în sala hotelului „Orient“ o serată dansantă. Inceputul la 8 óre. Intrarea 3 cor.

Musica militară va da Duminecă în 4 Maiŭ, primul sĕu concert din acest an în salonul cel mare de sticlă dela hotelul *„Pomul verde“*.

Musica orăşenéscă va cânta în ḑiua de 1 Maiŭ la órele 7 a. m. pe promenada de jos. Concertele reglementare vor avé loc în fie-care Lunĭ şi Vinerĭ la órele 5.

Conferenţă preoţéscă ın Bran.

Zĕrneştĭ, 10 Aprilie v. 1902.

Cu bucurie viu sĕ vĕ scriu ceva despre decursul conferinţei preotescĭ din tractul Branului, ţinută în 26 Martie v. c. în edificiul şcólei centrale din Bran. Premergênd formalităţile prescrise, D-l protopresbiter Traian *Meţian*, presidentul conferinţei, prin o vorbire avêntată şi acomodată deschide conferinţa. In cuvêntul sĕu de deschidere d-l president accentuéză importanţa cea mare şi folosul practic, ce resultă din astfel de întrunirĭ atât de indispensabile pentru ridicarea prestigiului preoţimei nóstre. Mai departe îşĭ esprimă mulţămita faţă de capul suprem al bisericei nóstre, I. P. S D-l archiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, care este iniţiatorul acestor fel de întrunirĭ bune, folositóre şi indispensabile nu numai pentru înaintarea preoţimei nóstre, ci şi pentru înaintarea tuturor Românilor.

Acest cuvênt de deschidere a fost primit de membrii conferinţei cu frenetice aclamărĭ de „sĕ trăiască“ la adresa capului bisericei nóstre şi la adresa d-lui protopresbiter tractual, conducĕtorul conferinţei.

Urmà cetirea temei: „Desvoltarea simţului religios în popor“ de P. O. D. Ioan *Dan*, protopop onorar. Acéstă lucrare a fost ascultată de către membrii conferinţei cu cel mai viu interes şi cu unanimitate s'a constatat, că a fost lucrată cu cunoscinţă de causă.

Urmézá apoi predicele de model cu carĭ au fost însărcinaţĭ D-nii George *Babeş*, paroch în Sohodol, şi Iosif *Comanescu* paroch în Codlea. Intâi îşĭ rostesce predica D-l G. Babeş: „Despre patimile şi mórtea Domnului nostru Isus Christos.“ Materialul cel bogat, ce şi l'a ales D-l predicator, îmbrăcat în frumóse figurĭ oratorice, a produs în toţĭ cei de faţă mare mulţămire sufletéscă.

A doua predică după ordinea programului, dér nu a doua după merit şi frumuseţe, a fost rostită de D-l paroch Iosif Comanescu: „Despre intrarea lui Isus în Ierusalim.“ Ca şi D-l Babeş, aşa şi D-l Comanescu a stêrnit în ascultătorĭ evlavie şi mulţumire.

Bine ar face d-nii Babeş şi Comanescu, décă ar da publicităţii aceste frumóse predice. Cred, că prin acésta s'ar produce în sînul preoţimei nóstre o nobilă emulaţiune.

Nu mĕ pot răbda, ca sĕ nu'mĭ esprim aicĭ o modestă părere a mea, şi anume: ar trebui cultivată de toţĭ preoţii noştri acéstă armă, cu ajutorul căreia poţĭ cuceri inimile credincioşilor. Durere însĕ, că la noi este fórte negligeată. Conferinţele preoţescĭ ar trebui sĕ servéscă de nisce şcóle practice, în carĭ sĕ se cultive arta de a predica. N'avem de cât sĕ ne uităm la celelalte confesiunĭ, la carĭ amvonul ocupă cea mai importantă parte a serviciului divin.

Pe lângă cele mai sus espuse, conferinţa a luat şi unele concluse, carĭ merită tótă lauda. Din aceste mai însemnate sunt următórele: Preoţii sĕ participe reciproc la înmormêntarea colegilor, când unul din ei va trece la cele eterne, fără a pretinde vre-o renumeraţiune, ci numai simplu din simţul de colegialitate. Al doilea conclus a fost, ca sĕ se trimită o telegramă de aderenţă Escelenţei Sale D-lui archiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, în care membrii conferinţei sĕ'şĭ arate omagiile şi adênca veneraţiune faţă de capul bisericeĭ nóstre.

Exhauriându-se programul pus la ordinea ḑilei, d-l president mulţămesce Onor. membrii pentru interesul şi zelul cu care au luat parte la discuţiune. Domnul paroch I. Cenţu mulţămesce D-lui president pentru tactul şi înţelepciunea cu care a condus conferinţa, care cu acestea s'a încheiat.

Cei mai mulţi membrii s'au întrunit la un prânḑ comun, la care au mai participat şi doi bărbaţĭ însemnaţĭ, ca óspeţĭ, şi anume: Ilustritatea Sa *Ioan cav, de Puşcariu* şi P. O. D. prim-pretorele cercului Bran *M. Bardossi.* Ca de obiceiŭ la asemenea ocasiunĭ n'au lipsit nicĭ toastele. S'a toastat pentru Majestatea Sa Francisc Iosif I. pentru Escelenţa Sa D-l Ioan Meţianu, pentru Ilustritatea Sa Ioan cavaler de Puşcariu, pentru P. O. D. Traian Meţian şi pentru P. O D. M. Bardossi, prim-pretore.

In chipul acesta s'a isprăvit şi masa, ér membrii conferenţei s'au împrăştiat, ducênd cu sine fie-care dintre participanţĭ cele mai plăcute impresiunĭ.

Unul din cei de faţă.

ULTIME SCIRI.

Londra, 30 Aprilie. Din Pretoria se telegrafézá lui „Daily Telegraph“: „Comandele din Utrecht şi Vryheid au ţinut sĕptĕmâna trecută adunărĭ, la carĭ a fost de faţă Louis Botha şi alţĭ conducĕtorĭ burĭ. Curentul de pace era predominant Trupele britane n'au tulburat tratativele. Armistiţiul introdus prin convenţie tacită espiră mâne.“

NECROLOG. Subscrişii cu inima durerósă aducem la cunoscinţa tuturor consângenilor şi cunoscuţilor, că prea iubita nóstră mamă, sócră şi bunică **Victoria St. Şuluţiu**, născută Joanovicĭ împărtăşită fiind cu sfintele taine ale muribunḑilor, slăbită de bătrênţe, în anul 90-le al etăţii şi în al 45-le al vĕduviei şi-a dat nobilul suflet în mânele creatorului. Rĕmăşiţele pămêntescĭ se vor aşeḑa în cimitirul gr.-or., din loc, la 28 Aprilie st. n. a. c. după a. la 3 óre. Fie-i ţĕrêna uşóră şi memoria binecuvêntată!

Deva, la 26 Aprilie 1902. Alesandru St Şuluţiŭ, fiu. Elena St. Şuluţiŭ măritată Simionaş şi Anna St. Şuluţiŭ, fice. Victoria şi Florica Frâncu şi Roma St. Şuluţiu, nepóte. Ioan Simionaş, ginere. Amalia St. Şuluţiŭ, născută Todosie, noră.

Literatura.

A apărut *„Novele“* de *Vasile Ranta-Buticescu*, tomul I. Un volum de 286 paginĭ, cuprinḑênd 15 novele. Editura şi imprimeria tipografiei „Aurora“ A. Todoranu Gherla. Preţul 1 cor. 60 banĭ. — Numele d-lui V. R. Buticescu este destul de cunoscut publicului nostru.

Proprietar: Dr Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H Pop

Cursul la bursa din Viena.

Din 30 Aprilie n. 1902

Renta ung. de aur 4%	119 95
Renta de corône ung. 4%	97 80
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$%	120.65
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%	100.65
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	120.65
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.25
Bonurĭ rurale croate-slavone	97.—
Impr. ung. cu premii	204.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	163 40
Renta de argint austr.	101.65
Renta de hârtie austr.	101.50
Renta de aur austr.	120.40
Losurĭ din 1860.	153.—
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	15.97
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	691.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	671.50
Napoleondorĭ	19 06
Mărcĭ imperiale germane	$117.22^1/_2$
London vista	240.20
Paris vista	$95.32^1/_2$
Rente austr. 4% de corône	99 6
Note italiene	93 15

Brassó vármegye alispányától.

Szám 5453/902.

Hirdetmény.

Brassó vármegye törvényhatósági pénztárának 1901 évi zárszámadásai az állandó választmányának folyó évi április hó 24 én tartott ülésében történt tárgyalás után az 1886 évi XVI. t. cz. 17 §. a értelmében 15 napon át közszemlére kitéttetek.

Miről a vármegye t. ez közönségét azzal a megjegyzéssel van szerencsem értesiteni, hogy a zárszámadások a jelzett határ idő alatt a vármegyei tanácskozási ülésteremben a hivatalos órákban betekinthetők s a netalán azok ellen felmerülő észrevételek nálam szóval vagy írásban bejelentendők.

Brassó, 1902 évi április hó 24-én.

Dr Jekel,
alispán.